

ОТДЕЛ ЗА ВЪНШНИ ЦЪРКОВНИ ВРЪЗКИ
на Московската патриаршия

Митрополит Иларион: у Александър Невски държавническата мъдрост се е съчетавала с лична СВЯТОСТ

На 18 септември 2021 г. в предаването «Църквата и светът», което се излъчва по канал «Россия 24» в събота и неделя, председателят на Отдела за външни църковни връзки на Московската Патриаршия митрополит Волоколамски Иларион отговори на въпросите, зададени му от водещата Екатерина Грачова.

Е. Грачова: Здравейте! Това е предаването «Църквата и светът» по канал «Россия 24», където ние задаваме своите въпроси на председателя на Отдела за външни църковни връзки митрополит Волоколамски Иларион. Здравейте, владико!

Митрополит Иларион: Здравейте, Екатерина! Здравейте, скъпи братя и сестри!

Е. Грачова: На 12 септември имаше голям празник, при това с държавен мащаб: 800 години от рождението на княз Александър Невски. Патриарх Кирил отслужи Литургия в Александро-Невската лавра. Откриха голям мемориален комплекс в Псковска област «Александър Невски и дружината му». В какво е днес значението и актуалността на подвига на Александър Невски? Как го вижда Руската Православна Църква?

Митрополит Иларион: Александър Невски е за Православната Църква светец, а за Руската държава – един от най-бележитите държавни дейци през цялата ѝ история. Това е много важно да се помни, защото в един човек твърде рядко се съчетават държавническа мъдрост и лична святост. А Александър Невски е притежавал и едното, и другото.

Това е бил преломен момент в историята на Русия, когато по същество е стоял въпросът: ще я бъде ли или не Светата Рус. От Юг са пълпели монголските пълчища, а от север и от запад вървели кръстоносците, които искали да унищожат нашия културен код и да ни превъзпитат по западен маниер и по католически тертип. Въпреки че предизвикателствата били много сериозни и страната била заплашена от реална опасност, Александър Невски намерил сили и мъжество да се противопостави както на врага от север, така и на врага от юг. Той успял да сплоти народа, да вдъхнови воините за борба до победен край и станал символ на съпротивата и оцеляването, символ на държавническа мъдрост и святост.

Неслучайно именно към този символ се обърнал и Петър Първи, когато търсел за новата Русия, която строил, един държавен, политически и нравствен идеал.

Неслучайно именно за Александър Невски си спомнили хората, когато Съветският съюз бил нападнат от хитлеристките пълчища. Неслучайно и днес съществува и държавен, и църковен орден на името на този светец. Държавата го почита като пълководец, бележит управник, а Църквата – като светец. И за това също напомни Светейшият Патриарх в своята проповед в Александро-Невската лавра. Той напомни за онази огромна отговорност, която тегне върху хората, облечени с власт, и за това, че земната власт може да се съчетава с лична святост у човека.

Е. Грачова: Да минем към международни теми. В Черна гора наблюдаваме поредното политическо противопоставяне между светската и църковната власт. По време на интронизацията си Черногорско-Приморският митрополит на Сръбската Православна Църква обвини президента на Черна гора Мило Джуканович в организиране на безредици. Няколко хиляди души излязоха на улиците, протестирайки срещу тази интронизация. В отговор Джуканович заяви: «Ние станаме свидетели на голям позор за Сръбската Православна Църква и за правителството на Черна гора, на позор, безпрецедентен за дългата история на черногорската държава, а също и за цялата история на Православието». Доста гръмко изявление. За какъв позор става дума в този случай? Какво има предвид Мило Джуканович?

Митрополит Иларион: Предполагам, че президентът на Черна гора Джуканович има предвид, че Сръбската Православна Църква за пореден път постави свой йерарх на черногорска земя. Както навремето Порошенко мечтаеше да създаде «независима украинска църква», така Джуканович мечтае да си има «независима черногорска църква». Ето защо, бидейки президент на тази страна, той подкрепя не онази канонична Църква, чиито енориаши са абсолютното мнозинство от населението в неговата страна, а една разколническа групировка, състояща се от неколцина

авантюристи, навлекли епископски или свещенически одежди.

В действителност позор за Черна гора е това, че я управлява такъв лидер, който е неспособен да сплоти населението на своята страна, който работи за неговото разделение, за създаването на конфликт. Позор бе това, че Сръбският Патриарх, който пристигна, за да извърши интронизацията на Черногорския митрополит, не можеше спокойно да стигне до Цетине, където ставаше интронизацията, защото привържениците на Джуканович изпратиха хора, които пречеха на това. Патриархът бе принуден да лети с хеликоптер. Има кадри как той излиза от хеликоптера, а военните носят пред него и пред новоизбрания черногорски митрополит щитове, за да не ги разстрелят снайпери. Ето това е истинският позор за Черна гора, и отговорността за този позор лежи върху черногорския президент г-н Джуканович.

Е. Грачова: На 16 септември в Храма «Христос Спасител» се състоя специална конференция, посветена на това как Църквата трябва да реагира на действията на Константинополския Патриарх. Конференцията беше представителна: изказа се Патриарх Кирил, участваха представители на други Поместни Православни Църкви. Не се ли опасява Руската Православна Църква от това, че православните християни, обикновените енориаши могат пред лицето на тези църковни разпри просто да обърнат гръб на Църквата, да се уморят от подобен род новини като тази за конференцията, на която се обсъжда кой с кого да дружи и против кого?

Митрополит Иларион: Аз смятам, че истински православният човек никога няма да обърне гръб на Църквата. На Църквата може да обърне гръб човек с повърхностна религиозност, който не усеща, че Църквата е пространство, в което живее и действа Бог, който зад човешката реалност не е способен да види реалността на Божественото присъствие в Църквата.

Църквата се състои от хора. Хората идват в Църквата със своите грехове, страсти, проблеми и за съжаление свещенослужителите също не са свободни от човешките грехове, слабости и страсти. Понякога тези човешки слабости и страсти влияят върху това, което наричаме църковна политика или църковна геополитика, когато едни или други Поместни Църкви започват да се карат помежду си или когато един или друг човек започва да си присвоява пълномощия, които в действителност не притежава.

През последните години ние се сблъскахме с претенциите на Константинополския Патриарх за особени привилегии, особени пълномощия в Православната Църква, които приличат на папските пълномощия в Римокатолическата Църква. Но ако в западната католическа традиция съществува тази папска система на управление на Църквата, когато над цялата Църква стои един човек, възприеман като наместник Христов, то в нашата православна традиция такова нещо никога не е имало. Православната Църква е семейство на Поместни Църкви, чиито Предстоятели са равни помежду си, дори ако между тях съществува определен ред, в който те се подреждат, когато отслужват заедно Божествената литургия. Съгласно този ред, съществувал до XI в., пръв бил епископът на Рим, втори – епископът на Константинопол, а след тях – другите Предстоятели на

Поместните Църкви.

След като се извършил разрив на общението между католиците и православните през XI в., първенството в семейството на източните Православни Църкви минало съвсем естествено към Константинополския Патриарх, но това е било и си остава първенство по чест, а не първенство по власт. Когато Константинополският Патриарх започва да проявява властни пълномощия, да заявява, че може да се меси в делата на всяка Поместна Църква, когато заявява, че може да прекроява границите на Църквата, да отменя актове и споразумения с 300-годишна давност, то, разбира се, Поместните Православни Църкви не са съгласни с това.

Ето за какво си говорехме в Храма «Христос Спасител». Ето за какво говори Светейшият Патриарх Кирил и гостите от другите Поместни Православни Църкви.

Е. Грачова: Сега към новините от Украйна. Секретарят на съвета за сигурност и отбрана Алексей Данилов призова страната да се откаже от кирилицата и да мине изцяло на латиница. При това той предлага да има два държавни езика. Вторият според него трябва да бъде английският език, при това още от детската градина: «Става дума за средство за цивилизовано общуване, което трябва да владеят всички». Ще помогне ли според Вас английският език на Украйна да се интегрира в онази западна цивилизация, за която говори Данилов?

Митрополит Иларион: Мисля, че призивите от този род най-вероятно трябва да се разбират като част от предизборните лозунги. Те са насочени към определена аудитория и не отразяват реалността, съществуваща в Украйна.

Украйна е страна, където хората говорят украински и руски. И за двата езика традиционна писменост е кирилицата, а не латиницата. Никога нито русите, нито украинците не са писали на латиница. Мисля, че за много украинци един такъв преход би бил културен шок. Но проблемът не е в това, а в това, че е невъзможно да прекодираш културния идентитет на украинския народ, дори ако се опиташ да прехвърлиш украинския език на латиница.

Нещо повече, никога няма да бъде възможно да замениш руския език с английски, защото, както показва опитът на другите страни на постсъветското пространство, там, където руският език беше втори език, език на международното общуване, хората реално владееха този език. А там, където сега се въвежда английският език, хората не владеят този език. За да се убедим в това, достатъчно е да посетим коя да е от бившите републики на Съветския съюз и да видим как там «говорят» английският език.

Е. Грачова: Да продължим темата с борбата срещу кирилицата и руския език. В естонския парламент има партия «Отечество», която тези дни представи план за защита на естонския език. В основата му лежи дерусификация на образованието в тази страна. Откъде е този страх от руския език, който виждаме не само в Естония и Украйна, но и в други страни от Източна Европа? С какво е свързан този страх? Оправдан ли е той?

Митрополит Иларион: И в Естония, и в Украйна, и в другите страни на постсъветското пространство онези политици, които искат изкореняването на руския език, искат всъщност в техните страни да не присъства руско или рускоезично население. Тук става въпрос не само за политическия избор, който са направили тези страни или тези политици, тук става въпрос за елементарно нарушаване на правата на човека, защото всеки човек има правото да говори на своя роден език. Дори ако той живее в страна, където този език не е език на мнозинството.

Аз често давам за пример Швейцария. В Швейцария има четири държавни езика: немски, френски, италиански и романски. На романски говорят само няколко села – и въпреки това той има статут на държавен език. В Швейцария се уважават всички езици, култури и традиции, които са за тази страна част от нейната културна идентичност, културно многообразие.

Същото е и в нашата страна. Ако погледнем на колко езици говорят гражданите на Руската федерация, то ще видим, че си имаме език за общонационално общуване – това е руският, но в Татарстан говорят на татарски, в Осетия на осетински, в Бурятия на бурятски и така нататък. Навсякъде се вземат мерки за това да се развиват местните езици, да не умират, да се преподават в училище, но в същото време съществува езикът на международното общуване, който позволява на гражданите на нашата огромна страна да общуват помежду си. Никога английският език не ще може да изтласка руския.

А ако става въпрос за дискриминация на рускоезичното население, за това да се изтласка рускоезичното население от Естония, Украйна и другите страни, то тогава е ясно, че именно с тази цел се правят тези крачки и се прогласяват тези инициативи.

Е. Грачова: Много Ви благодаря, владико, за това, че отговорихте на нашите въпроси.

Митрополит Иларион: Благодаря Ви, Екатерина.

Во втората част от предаването митрополит Иларион отговори на въпросите на зрителите, постъпили на сайта на предаването «Църквата и светът».

Въпрос: Здравейте, владико. Моля Ви да ми обясните защо в Църквата дните на смъртта на светиите се смятат за празници? Как може да се празнува Успението на Пресвета Богородица или Отсичането на главата на Йоан Кръстител? Може ли да се смята за празник денят, когато са отсекли главата на човек? Според мен това не са празници, а траурни дни.

Митрополит Иларион: Църквата има представа за смъртта, която се разминава много радикално с общоприетата представа за нея. Ние възприемаме смъртта като преход към вечен живот. Ние празнуваме Успението на Пресвета Богородица, защото за Нея това събитие – Нейната смърт, Нейната кончина – е станало преход към вечен живот. За да разберете защо ние празнуваме това събитие, трябва да погледнете иконата на Успение. На нея е изобразена Пресветата Дева, лежаща достолепно на смъртен одър, а до Нея стои Господ Иисус Христос, Който държи Нейната душа, изобразена като повит младенец.

Това, разбира се, е символично изображение, но то говори твърде много за възприемането на смъртта в християнската традиция. За нас смъртта е преход към вечния живот, тя е раждане за вечния живот. Когато човекът умира, душата му става подобна на младенец, тя започва нов път в едно друго царство, което Иисус Христос нарича Царство Небесно. Ако, разбира се, този човек е достоен да премине в Царството Небесно, а не отива във вечната мъка заради своите грехове.

Когато Църквата отбелязва паметта на светиите, в това число и на онези, които са умрели с насилствена смърт като Йоан Кръстител, тя празнува подвига на техния живот. Тя сочи на света тези светии като духовен и нравствен пример за нашите съвременници, напомняйки на всеки човек, че смъртта не е край на живота, когато земният живот прекъсва, а след него вече няма нищо. Смъртта е преход към вечността. Смъртта е увенчание на жизнения подвиг на всеки човек. Прославяйки светиите в дните на тяхната памет, ние прославяме преди всичко техния жизнен подвиг, а също и напомняме за целта на християнския живот и за това как християнинът трябва да възприема смъртта.

Въпрос: Здравейте, владика Иларион. Много ме интересуват резултатите от проучването на останките на семейството на цар Николай II. Признала ли е нашата Църква тяхната автентичност или не?

Митрополит Иларион: Ние се готвим за Архиерейския Събор, който ще се състои в средата на ноември тази година. По време на Архиерейския Събор ние ще обсъдим въпроса за автентичността на екатеринбургските останки. Многобройните експертизи, които се проведоха, убедително показват, че намерените край Екатеринбург останки наистина са останки на царското семейство. Но за да бъде това признато от Църквата, трябва всички архиереи да се запознаят с резултатите на тези експертизи. Мисля, че веднага щом това запознаване се извърши, а това ще стане по всяка вероятност по време на Архиерейския Събор през ноември, автентичността на екатеринбургските останки ще бъде призната от Църквата.

Но хайде да не избързваме. Архиереите трябва да имат пълна свобода да реагират на онази информация, която ще получат. Засега тази информация е достъпна на малцина. Тя е достъпна, в частност, и на членовете на Светия Синод, защото там вече ние обсъждахме този въпрос. Ние изслушахме доклада на представител на Следствения комитет и се запознахме с резултатите на експертизите, но не сме взели никакво решение. Това е решение с особена важност и то може да бъде взето само от висшия орган на управление на Руската Православна Църква – Архиерейския Събор.

Въпрос: Обръщам се към Вас като към признат експерт в изучаването на Светото Писание. Може би моят въпрос ще Ви се стори странен, но работата е там, че в процеса на учене у мен се появи желанието да прочета Евангелието на английски език. Кой превод е най-добре да използвам? Какво бихте ме посъветвали?

Митрополит Иларион: Аз по принцип смятам, че четенето на Евангелието на английски или на някакъв друг език е много добър начин да се усвои този език. Особено за вярващия човек, който добре познава евангелския текст. Нещо повече, аз винаги започвах с Евангелието от Йоан, защото в това Евангелие има много повтарящи се думи. Спомнете си самото начало на това Евангелие: «В началото беше Словото, и Словото беше у Бога, и Бог беше Словото. То беше в началото у Бога. Всичко чрез Него стана, и без Него не стана нито едно от онова, което е станало» (Ин. 1:1-3), тоест постоянно се повтарят едни и същи думи – както на гръцки, на който е написано то, така и на руски, на който го четем ние, така и на английски. Започвайки от Евангелието от Йоан, прочитайки това Евангелие, Вие можете след това да минете към другите Евангелия, към посланията на апостол Павел.

Ако се питате кой превод да ползвате, то има традиционен стар превод, който се нарича King James Version. Това е превод, който днес се възприема от англичаните горе-долу така, както ние, руснаците, възприемаме славянския език, тоест това, разбира се е много остарял език – езикът, който е говорил Шекспир.

Ако се обърнем към по-съвременни преводи, то аз мисля, че най-подходяща ще е версията, наречена Revised Standard Version. Това е проверен превод, свободен от онези тенденции, които влияят върху много от съвременните преводи, където текстът не просто се предава, а много съществено се изкривява поради едни или други пристрастия на преводачите.

Бих искал да завърша това предаване с думите на апостол Павел от Послание до Евреи: «Залягайте да имате мир с всички и светост, без която никой няма да види Господа» (Евр. 12:14).

Желая ви всичко добро и да ви пази всички Господ.

Служба «Комуникация» на ОБЦС

Източник: <https://mospat.ru/bg/news/88104/>